

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА

УДК 658.0:336

Буряк П.Ю.,
д.е.н., професор

СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Економічні перетворення, які на сучасному етапі вносять зміни у фінансову сферу, вимагають здатності вчасно реагувати на них в ринковому середовищі. А для підприємств сучасні умови господарювання, які характеризуються економічною кризою, політичною нестабільністю у державі та високою конкуренцією, зумовлюють необхідність розробки та реалізації ефективної фінансової стратегії, яка дозволить забезпечити платоспроможність, прибутковість підприємства та його стійке положення у конкурентному середовищі.

Фінансова стратегія є важливим елементом та невід'ємною складовою у стратегічному управлінні підприємства, оскільки дає можливість сформувати фінансові резерви як засобу для протистояння можливим змінам зовнішнього середовища. Також з її допомогою можна оцінити результати як поточної роботи підприємства, так і визначити майбутні напрямки його діяльності [1].

Важлива роль фінансової стратегії в забезпеченні розвитку та стійкому функціонуванні підприємства обумовлює необхідність з'ясування її сутності та необхідності.

Як наслідок вище зазначеного, зростає актуальність розробки обґрунтованої фінансової стратегії, яка б враховувала вплив зовнішніх та внутрішніх факторів та була здатною попередити кризові явища на підприємстві для забезпечення життєдіяльності підприємства та стабільності його результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що стосуються сутності та необхідності фінансової стратегії підприємства, її ролі в забезпеченні стійкого функціонування підприємства та розвитку, досліджувались у працях таких вчених, як: В. В. Баранова, І. А. Бланка, О. С. Боднар, А. В. Ковальова, А. Н. Петрова, А. М. Поддєрьогіна, Н. Н. Ілишевої, Н. І. Берзона, В. І. Горілого, В. Д. Газмана, Н. П. Бараннікова та ін.

Однак у більшості наукових досліджень недостатньо уваги приділено саме необхідності розробки та реалізації ефективної фінансової стратегії, яка дозволить забезпечити платоспроможність, прибутковість підприємства та його стійке положення у конкурентному середовищі. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сутності та необхідності фінансової стратегії підприємства та обґрунтування доцільності розробки та реалізації ефективної фінансової стратегії підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова стратегія підприємства направлена на вирішення таких питань, як визначення тенденцій розвитку фінансового стану підприємства, його перспективних фінансових можливостей та вибір найефективніших способів їх досягнення.

У науковій літературі єдиного підходу щодо тлумачення поняття «Фінансова стратегія підприємства» ще не сформовано, тому ця проблема своєї актуальності не втратила й на сьогодні потребує дослідження та узагальнення.

У табл. 1 нами наведено визначення даного поняття окремими вченими та дослідниками.

Таблиця 1

Визначення поняття «Фінансова стратегія підприємства» у трактуванні окремих вчених та дослідників

Автор	Фінансова стратегія підприємства – це...	Джерело
Бланк І.А.	система довгострокових цілей фінансової діяльності підприємства та найбільш ефективних шляхів їх досягнення	[2, с. 69]
Боднар О.С.	найважливіша підсистема корпоративної стратегії	[3, с. 62]
Ковальов А.В.	база для створення, збереження, змін фінансових ресурсів, визначення їх оптимального використання для досягнення мети організації	[4, с. 112]

Джерело: складено на основі [2; 3; 4]

Отже, огляд економічної літератури свідчить про існування різних підходів щодо трактування сутності поняття «фінансова стратегія підприємства» та про те, що вчені акцентують свою увагу на різних особливостях та аспектах даної категорії.

Головною метою фінансової стратегії підприємства є підвищення ефективності діяльності та максимізація його ринкової вартості, а основним призначенням – побудова ефективної системи управління фінансами, спрямованої на вирішення питань бюджетної, кредитної, інвестиційної політики, управління фінансовими потоками, доходами, витратами, оцінки результатів діяльності і вартості бізнесу [5].

Що стосується завдань фінансової стратегії, то А. М. Поддєрьогін [6] в якості таких визначає наступні:

- визначення способів проведення успішної фінансової стратегії та використання фінансових можливостей;
- визначення перспективних фінансових взаємовідносин із суб'єктами господарювання, бюджетом, банками та іншими фінансовими інститутами;
- фінансове забезпечення операційної та інвестиційної діяльності на перспективу;
- вивчення економічних і фінансових можливостей імовірних конкурентів, розробка та здійснення заходів щодо забезпечення фінансової стійкості;
- розробка способів виходу із кризового стану та методів управління за умов кризового стану підприємств.

Своєю чергою варто розглянути і класифікацію видів фінансової стратегії. Наприклад, Н. Н. Ілишева та С. І. Крилов вважають, що існує два види фінансової стратегії [7]:

1. Загальна, яка регламентує досягнення загальних цілей і завдань фінансової діяльності, а також систему фінансових стратегій окремих завдань.

2. Фінансова стратегія окремих завдань, яка розробляється з метою досягнення конкретних цілей і завдань та є компонентом вищезазначеної фінансової стратегії.

В. В. Баранов виділяє такі види фінансових стратегій [1, с. 23] залежно від використовуваних джерел фінансової діяльності підприємства: стратегія самофінансування; стратегія позичкового фінансування; стратегія венчурного фінансування; стратегії, спрямовані на використання нетрадиційних джерел фінансування.

Доцільно виділити і такі види фінансової стратегії, як: фінансову стратегію стабілізації; фінансову стратегію зростання; фінансову стратегію виживання; фінансову стратегію ліквідації, а також комбіновану фінансову стратегію.

Розглянувши види фінансової стратегії підприємства, зазначимо, що вибір тієї чи іншої фінансової стратегії визначає особливості роботи підприємства на весь стратегічний період і тому на сучасному етапі найважливішим завданням для підприємства є зважений вибір фінансової стратегії з можливістю оперативної її корекції відповідно до змін зовнішнього середовища.

Актуальність розробки фінансової стратегії підприємства визначається такими умовами, як: інтенсивністю зміни факторів зовнішнього фінансового середовища; високою динамікою основних макроекономічних показників, пов'язаних з фінансовою діяльністю підприємств; темпами технологічного прогресу; частими коливаннями кон'юнктури фінансового ринку; непостійністю державної економічної політики [8]. Зазначені нами умови не дозволяють ефективно управляти фінансами підприємства на основі лише раніше накопиченого досвіду та традиційних методів фінансового менеджменту, тому виникає необхідність у розробці фінансової стратегії підприємства.

Розробка фінансової стратегії починається із прогнозування основних напрямків розвитку фінансів, визначення принципів їх організації та використання, розподілення фінансових ресурсів між різними напрямками економічної діяльності.

Також при розробці фінансової стратегії слід враховувати динаміку змін макроекономічних процесів, тенденції розвитку вітчизняних фінансових та товарних ринків, ризик неплатежів, інфляційні коливання, фінансові кризи, галузеві особливості діяльності підприємства та можливості диверсифікації діяльності підприємства.

Н. П. Бараннікова визначає такі основні етапи розробки фінансової стратегії підприємства [9]:

1. Визначення періоду реалізації стратегії.
2. Аналіз факторів зовнішнього фінансового середовища підприємства.
3. Формування стратегічної мети фінансової діяльності.
4. Розроблення фінансової політики підприємства.

Фінансова стратегія повинна включати всі форми фінансової діяльності підприємства, а саме:

- фінансове забезпечення поточної господарської діяльності;
- пошук резервів збільшення доходів, прибутків та рентабельності;
- виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами;
- оптимізацію забезпечення основними та оборотними засобами;
- контроль за цільовим та ефективним розподілом і використанням фінансових ресурсів;
- грошові розрахунки;

– інвестиційну політику.

Отже, оскільки фінансову стратегію розробляють на тривалий термін (від 3 років і більше), то її найважливішим завданням є визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності підприємства, а особливістю розробки фінансової стратегії є те, що в процесі оцінюється перспективне фінансове становище підприємства під впливом зміни окремих факторів та умов середовища.

У підсумку зазначимо, що фінансова стратегія підприємства передбачає формування довгострокових цілей фінансової діяльності підприємства та вибір найбільш оптимальних шляхів їх досягнення. А на основі різностороннього врахування фінансових можливостей підприємства та на основі об'єктивної оцінки як зовнішніх, так і внутрішніх факторів забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства тим умовам, які склалися на ринку.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, дослідивши сутність та необхідність фінансової стратегії підприємства та провівши аналіз її ролі в забезпеченні стійкого функціонування підприємства та його розвитку, можна зробити висновок стосовно того, що на сьогоднішній день питання, які стосуються розробки обґрунтованої фінансової стратегії, яка б враховувала вплив зовнішніх та внутрішніх факторів та була здатною попередити кризові явища на підприємстві, залишаються актуальними.

Узагальнюючи вищенаведене, зазначимо, що на сучасному етапі фінансова стратегія відіграє значну роль в діяльності підприємства як в кризовий період, так і в період його стабільної діяльності. А оскільки кожне підприємство здійснює свою діяльність в середовищі, яке постійно змінюється, важливо постійно аналізувати фактори, які впливають на його діяльність, визначати силу їх впливу на діяльність підприємства та вживати заходи щодо їх нейтралізації. Для цього фінансову стратегію необхідно переглядати з певною періодичністю, орієнтуючись при цьому на нові цілі. Як результат, скорегована фінансова стратегія підприємства з врахуванням несприятливих факторів повинна сприяти нейтралізації загрози його банкрутства в майбутньому та забезпечувати високі темпи його операційної діяльності.

Бібліографічний список

1. Баранов В.В. Финансовый менеджмент. Механизмы финансового управления предприятием в традиционных и наукоемких отраслях : [учебное пособие] / В.В. Баранов. – М. : Дело, 2002. – 258 с.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2003. – 528 с.
3. Боднар О.С. Концепція управління аналітико-експертною діяльністю у сфері освіти регіону / О.С. Боднар // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – № 1. – 2013. – С. 60-66.
4. Ковальов А.В. Синергія. Синергетичний ефект / А.В. Ковальов, К. Гальченко // VII Международная научно-практическая Интернет-конференция "Альянс наук: Ученый – ученому" (15-16 марта 2012 года) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.confcontact.com>.
5. Петров А.Н. Стратегический менеджмент [учебник] / А.П. Петров. – СПб. : Питер, 2010. – 496 с.
6. Финанси підприємств : [підруч.] / [Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д., Нам Г.Г. та ін.] ; [керів. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін]. – [3-тє вид., перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.
7. Ильшева Н.Н. Финансовая стратегия организации : понятие, содержание и анализ / Н.Н. Ильшева, С.И. Крылов // Финансы и кредит. – 2004. – № 17. – С. 37-39.
8. Финансовый менеджмент : [учебник] / [Берзон Н.И., Горелый В.И., Газман В.Д. и др.] ; под ред. Н.И. Берзон. – М. : Изд. центр «Академия», 2003. – 336 с.
9. Баранникова Н.П. Финансовый менеджмент : [учебник] / Н.П. Баранникова. – [2-ге изд. перераб. и доп.]. – М. : ЮНИТИ, 2008. – 415 с.

References

1. Baranov, V.V. (2002), *Finansovyy menedzment. Mekhanizmy finansovogo upravleniia predpriatiem v traditsionnykh i naukoemkikh otrasliakh* [Financial management. The mechanisms of financial management of enterprise in traditional industries], tutorial, Delo, Moscow, Russia, 258 p.
2. Blank, I.A. (2003), *Finansovyy menedzment* [Financial management], Nika-Tsentr, Kiev, Ukraine, 528 p.
3. Bodnar, O.S. (2013), "The concept of analytical and expert activities in the field of education in the region", *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'nogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*, no. 1, pp. 60-66.
4. Kovalov, A.V. and Halchenko, K. (2012), "Synergy. Sinergistical effect", available at: <http://www.confcontact.com> (access date December 05, 2016).
5. Petrov, A.N. (2010), *Strategicheskyy menedzment* [Strategic management], textbook, Piter, Saint-Petersburg, Russia, 496 p.

- 6.Podderohin, A.M., Buriak, L.D., Nam, H.H. et al. (2000), *Finansy pidpriemstv* [Finance of Enterprises], textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine, 460 p.
- 7.Ilysheva, N.N. and Krylov, S.I. (2004), "Financial strategy of organization: concept, maintenance and analysis", *Finansy i kredit*, no. 17, pp. 37-39.
- 8.Berzon, N.I, Gorelyy V.I., Gazman, V.D. et al. (2003), *Finansovy menedzment* [Financial management], textbook, Izd. tsentr "Akademiia", Moscow, Russia, 336 p.
- 9.Barannikova, N.P. (2008), *Finansovy menedzment* [Financial management], textbook, YuNITI, Moscow, Russia, 415 p.

Буряк П.Ю. СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Мета -аналіз сутності та необхідності фінансової стратегії підприємства та обґрунтування доцільності розробки та реалізації ефективної фінансової стратегії підприємства.

Методика дослідження. В основу досліджень покладені як загальнонаукові (аналіз, спостереження), так і спеціальні методи пізнання. Методи аналізу і спостереження використані для дослідження та обґрунтування доцільності розробки та реалізації ефективної фінансової стратегії підприємства. Методи пізнання використані для аналізу етапів розробки фінансової стратегії підприємства.

Результати. Доведено, що питання, які стосуються розробки обґрунтованої фінансової стратегії, яка б враховувала вплив зовнішніх та внутрішніх факторів та була здатною попередити кризові явища на підприємстві для забезпечення життєдіяльності підприємства та стабільність його результатів, набувають особливої актуальності на сучасному етапі.

Обґрунтовано, що вибір тієї чи іншої фінансової стратегії визначає особливості роботи підприємства на весь стратегічний період і тому на сучасному етапі найважливішим завданням для підприємства є зважений вибір фінансової стратегії з можливістю оперативної її корекції відповідно до змін зовнішнього середовища.

Виявлено, що у науковій літературі єдиного підходу щодо тлумачення поняття «фінансова стратегія підприємства» ще не сформовано, тому ця проблема своєї актуальності не втратила й на сьогодні потребує дослідження та узагальнення.

Зазначено, що оскільки фінансову стратегію розробляють на тривалий термін, то її найважливішим завданням є визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності підприємства, а особливістю розробки фінансової стратегії є те, що в процесі оцінюється перспективне фінансове становище підприємства під впливом зміни окремих факторів та умов середовища.

Встановлено, що на сучасному етапі фінансова стратегія відіграє значну роль в діяльності підприємства як в кризовий період, так і в період його стабільної діяльності.

Зроблено висновок, що оскільки кожне підприємство здійснює свою діяльність в середовищі, яке постійно змінюється, важливо постійно аналізувати фактори, які впливають на його діяльність, визначити силу їх впливу на діяльність підприємства та вживати заходи щодо їх нейтралізації і для цього фінансову стратегію необхідно переглядати з певною періодичністю, орієнтуючись при цьому на нові цілі.

Наукова новизна. Дістало подальшого розвитку обґрунтування доцільності розробки та реалізації ефективної фінансової стратегії підприємства.

Практична значущість полягає в тому, що основні положення даного дослідження у формі методичних рекомендацій можуть бути використані підприємствами для розробки та реалізації ефективної фінансової стратегії підприємства.

Ключові слова: ринкове середовище, економічна криза, політична нестабільність, конкуренція, стратегічне управління, фінансова стратегія підприємства.

Buryak P.Yu. ESSENCE AND NECESSITY OF FINANCIAL STRATEGY OF ENTERPRISE

Purpose - analysis of essence and necessity of financial strategy of enterprise and ground of expedience of development and realization of effective financial strategy of enterprise.

Methodology of research. In basis of researches works are fixed both scientific (analysis, supervision) and special, methods of cognition. The methods of analysis and supervision are used for research and ground of expedience of development and realization of effective financial strategy of enterprise. The methods of cognition are used for the analysis of design of financial strategy of enterprise times.

Findings. It was proved that question what touch development of the grounded financial strategy, which would take into account influence of external and internal factors and was able to warn the crisis phenomena on an enterprise for providing of vital functions of enterprise and stability of his results acquire the special actuality on the modern stage.

Grounded, that the choice of that or other financial strategy determines the features of work of enterprise on all strategic period and that is why on the modern stage major tasks for an enterprise there is the self-weighted choice of financial strategy with possibility of its operative correction in accordance with the changes of external environment.

It was revealed that in scientific literature of the unique approach it is not yet formed in relation to interpretation of concept «financial strategy of enterprise», that is why this problem of the actuality did not lose and for today needs research and generalization.

It was marked that as financial strategy is developed on the protracted term, it a major task is determination of volumes, sources and forms of bringing in of financial resources, for realization of economic activity of enterprise, and the feature of development of financial strategy is that in a process the perspective financial situation of enterprise is assessed under act of change of separate factors and terms of environment.

It was established that on the modern stage financial strategy plays a considerable role in activity of enterprise both in a crisis period and in the period of his stable activity.

It was concluded that as every enterprise carries out the activity in an environment which changes constantly, it is that is why important constantly to analyze factors which influence on his activity to determine force of their influence on

activity of enterprise and take measures for their neutralizations and for this purpose financial strategy it is necessary to look over with certain periodicity, oriented here on new aims.

Originality. Received further development substantiation of expedience of development and realization of effective financial strategy of enterprise.

Practical value consists in that the substantive provisions of this research in form methodical recommendations can be used enterprises for development and realization of effective financial strategy of enterprise.

Key words: market environment, economic crisis, political instability, competition, strategic management, financial strategy of enterprise.

Буряк П.Ю. СУЩНОСТЬ И НЕОБХОДИМОСТЬ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель – анализ сущности и необходимости финансовой стратегии предприятия и обоснования целесообразности разработки и реализации эффективной финансовой стратегии предприятия.

Методика исследования. В основу исследований работы положены как общенаучные (анализ, наблюдение), так и специальные методы познания. Методы анализа и наблюдения использованы для исследования и обоснования целесообразности разработки и реализации эффективной финансовой стратегии предприятия. Методы познания использованы для анализа этапов разработки финансовой стратегии предприятия.

Результаты. Доказано, что вопросы, которые касаются разработки обоснованной финансовой стратегии, которая бы учитывала влияние внешних и внутренних факторов и была способной предупредить кризисные явления на предприятии для обеспечения жизнедеятельности предприятия и стабильность его результатов, приобретают особенную актуальность на современном этапе.

Обоснованно, что выбор той или другой финансовой стратегии определяет особенности работы предприятия на весь стратегический период и потому на современном этапе важнейшим заданием для предприятия есть взвешенный выбор финансовой стратегии с возможностью оперативной ее коррекции в соответствии с изменениями внешней среды.

Выявлено, что в научной литературе единственного подхода относительно толкования понятия «финансовая стратегия предприятия» еще не сформировано, потому эта проблема своей актуальности не потеряла и на сегодня нуждается в исследовании и обобщении.

Отмечено, что поскольку финансовую стратегию разрабатывают на длительный срок, то ее важнейшим заданием является определение объемов, источников и форм привлечения финансовых ресурсов для осуществления хозяйственной деятельности предприятия, а особенностью разработки финансовой стратегии является то, что в процессе оценивается перспективное финансовое положение предприятия под воздействием изменения отдельных факторов и условий среды.

Установлено, что на современном этапе финансовая стратегия играет значительную роль в деятельности предприятия как в кризисный период, так и в период его стабильной деятельности.

Сделан вывод, что поскольку каждое предприятие осуществляет свою деятельность в среде, которая постоянно изменяется, важно постоянно анализировать факторы, которые влияют на его деятельность, определять силу их влияния на деятельность предприятия и принимать меры по их нейтрализации и для этого финансовую стратегию необходимо пересматривать с определенной периодичностью, ориентируясь при этом на новые цели.

Научная новизна. Получило дальнейшее развитие обоснование целесообразности разработки и реализации эффективной финансовой стратегии предприятия.

Практическая значимость заключается в том, что основные положения данного исследования в форме методических рекомендаций могут быть использованы предприятиями для разработки и реализации эффективной финансовой стратегии предприятия.

Ключевые слова: рыночная среда, экономический кризис, политическая нестабильность, конкуренция, стратегическое управление, финансовая стратегия предприятия.